

MÜZİK EĞİTİMİNDE İNTERATİF YAZILIMLARIN KULLANIMI

İlker Deniz BAŞUĞUR
Silahlı Kuvvetler Bando Astsubay
Meslek Yüksek Okulu Öğr. Gör.
GÜGEF. MEABD. Doktora Öğr.

Eğitim, ‘çağdaş eğitim anlayışıyla’ daha da belirginleşen kimliğiyle bireylerin bir bütün halinde en ileri düzeyde yetiştirilmelerini amaçlar. Çünkü birey olarak insan, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yapıların bir bütünü, bileşkesidir. Bu nedenledir ki çağdaş eğitime ilişkin düzenlemeler, planlama ve uygulamalar bu anlayış ve yaklaşımlar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir.

Eğitim, hayatımızdaki birçok unsur gibi, teknolojik gelişmelerden büyük ölçüde etkilenmektedir. Bilgisayar ve iletişim teknolojisi, geleneksel yöntemleri tartışır hale getirecek yepyeni olanaklar sunmaktadır. Bu yeni saha, eğitimin sahip olması gereken “tam zamanında (just in time)” ve “tam ihtiyaç duyulduğunda (just in case)” özelliklerini taşıyabiliyor olması, uzun vadede zaman ve maliyetten çok büyük kazanç sağlayıcı etkisiyle gittikçe daha büyük kitlelere ulaşmış ve yeni yöntem oluşumlarına zemin hazırlamıştır. İnternet üzerinden yapılan çevrimiçi (online) eğitim, yer ve zaman sınırlamalarını tümü ile kaldıran, kapasite ve eğitici gereksinimini büyük ölçüde çözerek erişimi kolaylaştıran düzenlemelerden sadece bir tanesidir. Aynı şekilde etkileşimli (interaktif) bilgisayar yazılımları da, kişinin kendi kontrolünde öğrenme basamaklarını tırmanmasını sağlayan, zaman ve ortamı kullanıcının belirlediği programlardır. Bu yaklaşım, müzik eğitiminin, teknoloji ile birleşmesinin doğal sonucudur.

Eğitim açısından ele alındığında teknoloji tanımlarından bazıları aşağıdaki gibidir:

“Teknoloji, insanın bilimi kullanarak doğaya üstünlük kurmak için tasarladığı rasyonel bir disiplindir” (Simon, 1983, s.173).

"Teknoloji (Latince texere fiilinden türetilmiştir; örmek, oluşturmak (construct) anlamına gelir) birçoklarının düşündüğü gibi makine kullanmak değildir. Teknoloji, bilimin uygulamalı bir sanat dalı haline dönüşmesidir.

Teknoloji tanımlarından çıkardığımız ortak sonuç, insan hayatını kolaylaştırması, zaman, mekân, güç ve maddi kazançlar sağlaması olarak özetlenebilir. Günümüzde hayatımızın her alanına girmiş olan teknoloji ve araçları gittikçe kullanım alanı artan ve vazgeçilmeze doğru yaşantımızı yönlendiren etmen haline gelmişlerdir.

Eğitimde teknolojinin kullanımı, amaç, yöntem ve oran açılarından değerlendirilmiş “eğitim teknolojisi” adı altında yeni bir alan ortaya çıkmıştır. Eğitim teknolojisi, müzik eğitiminde de önemli oranda yer bulmuştur.

Bilgisayar ile kullanıcı arasındaki iletişim temeline dayanan interaktif eğitim, internet ya da yazılımlar aracılığıyla kişisel ya da çoklu kullanım olanağı yaratmakta ve sınırlamaları en az düzeye indirmektedir. Yazılım, Türk Dil Kurumu bilişim kısmında “bir bilgisayarda donanıma hayat veren ve bilgi işlemde kullanılan programlar, yordamlar, programlama dilleri ve belgelemelerin tümü” olarak açıklanmaktadır. Teknolojinin eğitim alınındaki başarılı serüveni tıp, mühendislik, mimari gibi dallarda hızla yaygın ve kullanılır duruma gelmesini sağlamıştır. Günümüzde eğitimin aklımıza gelen her dalında bu tip eğitim yazılımlarının kullanımı görülmektedir. Bilgisayar ve iletişim teknolojisi ile sağlanan interaktif yazılım ve online (çevrimiçi) ders yöntemi sürekli güncellenerek etkinliklerini arttırmaktadırlar.

Dünyada interaktif eğitim uygulamalarına örnek olarak Fransa'daki CNED, Ulusal Uzaktan Eğitim Merkezi(centre national d'enseignement a distance) verilebilir. CNED, Fransa Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı uzaktan eğitim veren resmi bir kuruluş olup iletişim, bilgisayar teknolojileri gibi en son yenilik ve teknikleri kullanarak temel eğitim, mesleki eğitim ve formasyon ile yaşam boyu eğitim vermektedir.

Bildirinin konusunu oluşturan “Müzikte interaktif yazılımlar” eğitim teknolojisinin sadece belirgin bir parçasıdır. Bu yazılımların ‘etkileşimli’ olma durumu ise, kullanıcının konunun istediği seviyesinden başlayabilmesi, program içindeki öğretim yöntemine verdiği yanıtlarla dâhil olabilmesidir. Yazılımı gerçekleştirenler tarafından önceden belirlenen öğretim yöntemi süresince, öğrencinin (kullanıcı) bire bir ve kendi öğrenme hızına göre konuları alması bu sistemin en önemli avantajları olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnteraktif müzik yazılımlarının kullanıldığı başlıca alanlar:

- Müziksel işitme
- Müzik teorisi
- Nota okuma/Ritmik çözümlleme
- Armoni
- Çalgı eğitimi
- Kontrpuan
- Nota yazım
- Müzik tarihi vb. olarak sıralanabilir.

Başlangıç seviyesinden, ileri düzeye kadar sınıflandırılmış olan bu yazılımların yanı sıra, özellikle çalgı öğretimi ve müzik teorisi alanlarına yönelik olarak çevrimiçi sınıfların olduğu web siteleri yaygınlaşmaktadır.

İnteraktif yazılımların eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla birlikte, uygulanabilirlikleri, olumlu ve olumsuz etkileri ve fayda-maliyet yönleri araştırma ve tartışma konusu olmuştur. Denemelerden alınan başarılı sonuçlardan sonra da gelişimini sürdüren bu yeni yöntem anlayışı, günümüzde artık tartışılır olmaktan çıkmıştır.

Duyguyu ve doğallığı ortadan kaldırdığı ve yaratıcılığı sınırladığı yönündeki karşı görüşlere rağmen, bugün dünyanın en saygın müzik eğitim kurumlarında interaktif yazılımlar kullanılmaktadır. Özellikle derse hazırlık ya da kişisel eksiklikleri giderme anlamında sağladığı avantajlar dikkate değerdir. Dolayısıyla, yöntem içerisinde teknolojik araçların kullanım şekli ve oranı, yine kullanıcı ya da öğreticinin inisiyatifindedir.

Zaman, mekân ve ekonomik olarak büyük tasarruflar sağlayan bu yazılımlar, büyük binaları ve çok sayıda yetişmiş uzman personeli, özel planlamaları bir anda ortadan kaldırarak bilgiye ulaşmada daha çok duyu organını harekete geçiren, kişinin kendi öğrenme temposunu yine kendisinin ayarlayabileceği bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayrıca öğrenmeyi sınıflarda ve belirli zamanlarla sınırlandırmadan, ihtiyaç duyulan anda bilgiye erişimi mümkün kılmak amacıyla gelişmeye başlayan bilinç, özellikle eğitim yöntemlerinde teknolojinin oynamaya başladığı rolü eskiye oranla çok daha etkin ve verimli kılmaya başlamıştır. Böylece, etkin eğitim teknikleri ile teknolojik araçları en iyi biçimde birleştirmenin çeşitli yollarını arama ve müzik eğitimi alanında da bu arayışları çeşitlendirme çalışmalarına ipuçları verme aşamasında bu çalışmanın önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Bu yöntemin deney grupları yoluyla etkinliğinin ortaya koyulması amacıyla, Türkçe olarak hazırladığım “müzik formları” yazılımı bilimsel olarak çeşitli sonuçlara ulaşmamı sağlamıştır.

Aynı sınıftan 24'er kişilik iki gruptan birine geleneksel öğretim yöntemi ve şartları uygulanmış; diğer gruba ise interaktif eğitim materyali dağıtılmıştır. Eğitimin sonunda, her iki gruba, ortak içerikten hazırlanan sınav uygulanmıştır. Yapılan deney çalışmasından elde edilen veriler bilimsel veri çözümleme teknikleri ile çözümlenmiştir.

Uygulanan sınav sonucunda sınıf ortamı ve öğretmen kontrolündeki grupta %66,6; müzik formları eğitim yazılımı ile öğrenme sürecini tamamlayan grubun başarısı ise %91,6 olarak gerçekleşmiştir.

Müzik formlarının öğretiminde interaktif eğitim materyali kullanılmasının geleneksel yöntemle karşılaştırıldığı bu deney çalışması, hızla değişen ve gelişen teknoloji araçlarının hayatımızda “yardımcı” konumundan çıkarak “asıl” konuma doğru ilerlediğini göstermiştir. Bu amaçla, müzik eğitimi alanında farklı dillerde birçok yazılım varken, Türkçe müzik eğitim yazılımı konusunda alan boş denebilecek durumdadır.

Sonuç olarak;

Amaç, daha verimli bir eğitim ortamı ve süreci yaratmaksa, bu öncelikli olarak müzik eğitimcilerinin görevidir. Bu sorumluluk gereği yapılan araştırmalardan ortaya çıkan bazı sonuçlar şu şekildedir :

1. İçinde bulunduğumuz zaman diliminde ülkemizdeki müzik öğretim kurumlarında teknolojik araçların eğitim amaçlı kullanım oranı son derece düşüktür.
2. Eğitim programlarının planlanma durumları, teknik donanım ve kullanım bilgisi açılarından var olan engellerin, yeni olanı öğrenme ve kullanma konusundaki dirençten daha yüksek olmadığı görülmüştür.
3. Uygulandığında, daha çok algıyı aktif olarak devreye sokması, ilgi uyandırması, dolayısıyla öğrenimi daha çabuk ve kalıcı hale getirdiği görülen ve yazılımların kullanılmasını esas alan interaktif eğitimin başarılı sonuçlar alınabildiği ölçülmüştür.

Bu konu ile ilgili öneriler ise şunlardır:

1. Maliyet, ortam, zaman ve imkân bakımlarından kolaylıklar sağlayan teknoloji araçlarının yaygın olarak kullanıldığı diğer alanlarda olduğu gibi, müzik eğitimi alanında da kullanılması gerektiği,
2. Bu konuda, müzik eğitimcilerinin merkezde olduğu yazılım projelerinin hayata geçirilmesi ve bu projelerin üniversite yönetimleri tarafından desteklenmesi gerektiği,
3. Böylece ana dilimizde yazılmış, öğrenme-öğretme sürecindeki herkesçe anlaşılması ve kullanılması kolay olan eğitim materyallerinin kullanıma açılabilmesi,
4. Bu eğitim yazılımlarının farklı eğitim konuları ile çeşitlendirilebileceği ve her seviyedeki hedef gruba göre kurgulanabileceği,
5. Müzik teknolojisi çerçevesinde isimlendirilen bölüm ya da birilerimizin eğitim programlarına, bu yazılımların kullanımını esas alan konuların ithal edilebileceği,
6. Hizmet içi eğitim programları ile “eğitimcilerin eğitimi” belli bir merkezde ya da “uzaktan eğitim” yöntemiyle sağlanabileceği,
7. Bu yazılımlar yoluyla; bireysel olarak derse hazırlık ya da yineleme-eksik giderme, sınıf ortamında ise toplu kullanım avantajları ile öğrencilerin derse hazır bulunuşluk oranına olumlu katkıda bulunulabileceği değerlendirilmektedir.